

Vad har hänt?

DET NYA ARET ingår med förhoppning om ljusning på det ekonomiska området.

Dagarna före årslutet arbetas en avspänning i de pågående arbetsvakterna. Det ytterst elakartade hyreskriget i Göteborg avslöjades förra torsdagen genom att överenskomme träffades och värdningarna, som skulle verkställas klockan tolv samma dag, inställdes i sista minuten.

HR ENGBERG HAR BESTÄMT att skolexaminerna icke längre som hittills skall få bestämma vilka läroböcker som skall användas i resp. skolor. Detta skall överlämnas till de femtiotvå folkskoleinspektörerna. Reformen har sina avspännings- och den kan medföra en alltför stark uniformering — men man får väl hålla sig till dess goda sidor, såmligen att om skolledarna för både föräldrarna och det allmänna härigenom kommer att minskas.

LÖRDAGENS FÖRE JUL frikändes Torger och de tre Bulgarena — visserligen — heter det — varit på besök, och riksdagsbanken fastslås vara kommuniens verit. Lubbe dömdes till döden. De frikända förflyttades till skyddsåkt, och man är orolig för hur bulgarerna skall komma bekännande över tyska gränsen. Den nationalsocialistiska pressen förklarar den frikännande domen icke motsärd det tyska följets rättspatriotism utan vara ett missgag, som mer än något annat visar nyfångadheten av en grundläggande reform i deras rättsväsende.

Holländska regeringen anhallar genom sin minister i Berlin hos tyske utrikesministern att dödsdomen över van der Lubbe nu skall nästas utlösas. Man undervisar att den lagparagraf, efter vilken van der Lubbe är dömd, ännu icke fanns, då brottet begicks.

F RANKRIKE HAR NU definitivt beslutat sig för att ta ställning mot den tyska uppriktningen samt vägrar att diskutera nedrustningen inom någon annan ram än nedrustningskonferensen. Lilla Ententen kommer nu på flera olika sätt att understyrka sin anslutning till denna politik. Engelske utrikesministern Mr Simon underhandlar för närvarande med ökat resultat med Mussolini, som fortfar att attackera Nationernas Förbund.

RUMANIENS STATSMINISTER har mördats av en fascistisk student, King Carol får ännu vara starkt hotad av fascisterna bl. a. på grund av hans kinda förhållande till Madama Lupescu, som uppges vara judinna.

EN OTACK SPIONLIGA med följningsningar i flera länder har uppträckt i Finland. Den går fram med ro och våld, men polisen håller allt i djupaste hemlighet.

AMERIKANSKA KONGRESSEN har sammankallat och Roosevelt framlägger det hittills vunnna resultatet av sitt uppdrag. Han bedödar nya åtgärder i arbetslöshetspolitiken, förklarar att U. S. A. kan delta i politiska arrangemang i Europa, men att det är villigt att samarbeta i nedrustnings- och handels-

Se till saken! En vägbrytare.

Låt den ej förstöras av ovist nit.

I nnan den jury ännu sammanträtt, som skall säga sitt skyldig eller icke skyldig i tryckfrihetsmålet mot tidskriften Sexuell upplysning, har Tidevarvet velat höra några framstående och de första fråga särskilt intresserade läkare, jurister och pedagoger.

Vi ha vänt oss till doktor Alma Sundquist, själv författare på detta område, då hon redan tillsammans med doktor Julia von Sneider utgav en prisbelönt »Handledning i sexuell upplysning för föräldrar och lärare, vilken sedan utkommit i flera upplagor och i översättning införts i Danmark och Amerika. Hon var ämnen medlem i den kungl. kommitté, som fick i uppdrag att utarbeta riktlinjer för den i lagen av 1918 om bekämpande av de smittsamma könsjukdomarna stadgade sexuella upplysningen.

H ela denna situation, säger doktor Alma Sundquist, skulle aldrig ha uppstått om myndighetsfullhöjt Lex Veneris år 1918 och genomfört den där stadgade sexuella upplysningen. Vad de s. k. grabbarna beträffar, som polisintendenten Zetterquist, citerande en tidningsförljäre, talar om, skulle de kanske inte få så nyttna, om de fått värdig upplysning redan i skolan. Ett förslag om sådan upplysning föreligger ju utarbetat sedan 1921, men trots interpellationer och motioner i riksdagen har det inte lett till något resultat. Det vore myndigheternas sak att genomföra detta. Allt som gjorts har hittills varit privata initiativ.

Utän att fälla något omdöme om skriften, författar doktor Sundquist, måste man anse, att en ny tryckfrihetslag kunde innebära mycket stora värder. Från många håll har påvisats vikten av att ändra en lagstiftning, som man redan har, nämligen preventivlagen, en sak för vilken nuvarande ecklesiastikministern på sin tid visade stort intresse.

Med genomförandet av den i Lex Veneris föreskrivna upplysningen skulle man, slutar doktor Sundquist, komma mycket längre än med nya tryckfrihetslagar.

P rofessor Israel Holmgren, som i riksdagen visat intresse och gått i fördrag för sexualhygieniska frågor, besvarar vår fråga om hans ståndpunkt till åtalet med att av fullaste hjärta understyrka vikten och den sediga betydelsen av en för allmänheten avsedd, i tryck tillgänglig, renhårig upplysning i sexuella frågor.

Med förbud och censur är ingenting vunnet.

D oktor Gerie Söderberg, rektor för Stockholms Högre folkskola för kvinnlig utbildning och tillfäkt biolog, framhåller: att den upplysning tidskriften velat meddela säkert är en uppgitt att lylla. Hon uttrycker ill högaktning för de motiv, som föranlett det tillkommet. Det är synd att de goda motiven skall drabbas av ett åtal. Däremot uttrycker rektor Söderberg som sin bestämda uppfattning, att det är onödigt med dessa löpsedlar, som givit en sensationell prgel åt för övrigt värdelösa och oangripeliga artiklar. Säkerligen är de många vilka av verkligt legitimit intresse önskat skalf sig tidskriften som dragit sig för att köpa den på gatan. Personligen är jag också tveksam, säger rektor Söderberg, om det är lämpliga i att sådan upplysning meddelas i tidskriftnsform i nya artiklar i dessa lämmen var äda månad, artiklar som samlade i bokform skulle vara mycket trevliga.

Rektor Söderberg tar däremot bestämt avstånd från förbud och censur. Därmed är ingenting vunnet.

Skall en ändring ske bör det vara ifråga om distributionen.

F ör att även få en justis uttalande har vi vänt oss till advokat Ruth Sjörstedt. (Forts. å sid. 6)

Kerstin Hesselgren.

V år första yrkesinspektis, fröken Kerstin Hesselgren, lämnar med ingången av detta år sin befattning. Tjugottio-åring och betydsfulla är hon förfärd, sedan hon tillträdde den post, som hon, för att tala med hennes avföckande chef, generaldirektor Huss, förvandlat från en byråsam föreläsnings till en erkänd och uppskattad institution. Ty att vara den första på detta område betydde icke endast att mottaga en tillfärdigt arbetsuppdrag. När fröken Hesselgren som nybörjare skulle med sin dåvarande chef avhandla de uppgifter som väntade henne, yttrade han helt lugnt: Det får fröken hitta på själv. Och Ker-

stin Hesselgren har hittat på själv. Kan ske den kvinnliga begåvningen i många fall särskilda förutsättningar att göra en insats på detta mångfaldiga område, där det ofta gäller att genom tillfärdiga av detaljer, upptäckande det av små praktiska möjligheter, bidra till att göra ett påfrestande arbete lättare. Säkerst har Kerstin Hesselgrens rent personliga begåvning varit av avgörande betydelse vid utformandet av den mångsidiga verksamhet, som den kvinnliga yrkesinspektionen har utförla.

Fröken Hesselgren själv är först och främst utal av erkänsla för den förestälset hon mött från både chefer och kamrater och för det utomordentligt goda samarbete som alltid rått med själv de äldre som yngre kollegerna. — helt oberoend av deras från början kanske olika personliga inställning till yrkesinspektionens berättigande.

— En av orsakerna till att jag kunnat arbeta med ett så stort intresse, säger fröken Hesselgren, var säkert just chefsens förtroende att lämna mig fullständigt fria händer. Jag kunde i lugn och ro treva mig fram efter de lösningar som undan för undan visade sig framkomliga. Han hade ett oerhörd förtroende. Skall man tala om rätt person på rätt post måste man verkligen säga att det var en rätt chef.

Vad arbetarna och arbetsgivarna bevärfar var det från början många som inte förstod vad yrkesinspektionen skulle där att göra. — Skall fruntimmer börja lägga sig i det här också, sade en gång en arbetsgivare till henne, men på hennes anmärkning att kunde han ha fruntimmer i sin tjänst som arbetsinspektör, borde det också gå an med ett fruntimmer som inspektis, gav han henne rätt.

Overhuvudtaget, säger fröken Hesselgren, har de tjugottio år under vilka jag arbetat i yrkesinspektionen, infallit under (Forts. å sid. 5.)

Elin Wägner:

Det allvarsamma spelet.

D et kom inte ut något nytt sällskaps- spel i jul, så långt jag vet. Det hade ju ändå legat så nära till hands att göra ett diplomatiskt spel att leka med i jul, ett spel där Europas karta tecknats in med linjer mellan Paris, Berlin, London, Prag, Moskva och Genève och där de europeiska utrikesministerarna i form av olifångare spelbrickor kunde fått åka mellan huvudstäderna allteftersom tåringskastet, det vill säga ödet, skickat dem. För Litvinov hade första tiden Europa räckt, han har också varit i Washington. Han är den livligaste av dem alla, han har högkonjunktur nu i en värld, där räddan för Tyskland och Japan är så stor, och han kan resa omkring och komma hem med kofferten full av nonaggressionspakter utan att bli skjuten eller ens siktad på. Genève skulle också ha sin särskilda roll i det där spelet, det skulle gälla att fara runt desamma, men Berlin och Rom, där två diktatorer bo som inte kunna flyttas på sig, skulle vara de höga reserännans efterträdda mål och risken att få flyttas tomhänt till-

baka till utgångspunkten. Men vad det slutliga målet och vinsten skulle vara i detta spel, det har jag ännu inte räknat ut. Endast att spelegränslen måste vara: satsa litet, men söka vinna allt på motspelarens bekostnad. Det är naturligtvis ett älddes för allvarigt spel som pågår nu, och dessa nervösa resor ett alldeles för allvarligt tecken för att man skulle våga skämta därtill. Detta är bara ett försök att uttrycka hur underligt det hela tar sig ut för den ordinarie tidsinglanssaker, som söker göra sig en bild med hjälp av de märkliga kommunder och halvofficiella meddelanden som skickas ut i pressen.

Det gäller viktiga saker, skulle man kunna säga. Revisionen av fredsfördraget har aldrig varit så aktuell, därför att de misöndiga makterna aldrig varit så säkra på sin sak som nu. Revision betyder inte bara omreglering av gränserna utan också borttagande av särbestämningarna för de besegrade makternas fråga om rustningar, och det gäller vidare Nationernas förbunds vara eller icke vara som en centralpunkt för gemensamma överläggningar, gemensamma åtaganden och kontroll över åtaganden. Det är mycket betecknande att det just är Mussolini som begär en revision av Nationernas förbund med hot att annars Italien kommer att lämna desamma. Mussolini föres villkor för att stanna kvar är att de små staternas rätt på sina små grannar är på de skandinaviska staterna, men dessa ha allt andelning att observera hotet och att söka styrka i sammanhållning, just så som Lilla ententen har gjort. Mussolini andrs villkor är att förhandlingsproceduren skall förändras och föreslagna genom inkräktande på det fria ordets princip, som han avskaffat hemma. Det tredje är N. F:s frigörelse från Versaillesfördraget, varmed det nu är sammankallat, rent formellt eftersom paktens är en del av fördraget.

Om man kunde tro att Mussolini ville förlåta Nationernas förbund undan Versaillesfredens öde att rivas upp, så kunde man hålla med honom på denna punkt. Ty varför skall det framsynta i fredsfördraget (Forts. å sid. 6.)

Godlöshetspropagandan. Nekrolog över guldmynnfoten av Nils Simonson. Hagar Olson skriver om Finsk lyrik i svensk tolkning. Karin Boyes nya bok, Merit vaknar, anmäles av Emj Ek.

R IKSDAGENS HÖGTIDLIGA öppnande äger rum den elfte denna. Veckovisningen

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR: Carin Hermelin. ANSVÄRIG UTGIVARE: Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag. Triesvaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. 20 48 42.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh: Eva Andén. Norrlandsgatan 18. Tel. 75 75, 75 78 STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvskaver, Bouppteckningar och testamenter, Erbavningssupplägg. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

KUNSGATAN 6, STOCKHOLM. Tel. Växel: N. 333 15.

Professor Johan Almqvist

Nybrygatan 7, Stockholm. Tel. 67 50 75. Huds- och Könsjukdomar. UPLYNINGSKÄTTENSKAPLIGA OCH SEXUELLA FRÅGOR.

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM

LINNEGATAN 19. Mottager inackord. Even för längre tid. Tryggt och öppet. välräk. Tel. 778 24.

Eldbegärligheten

är den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas stoft. Upplysningar om eldbegärligheten lämnas å

Svenska Eldbegärlighets-Föreningen (S. E. F.) Stockholmsavdelningens byrå, Sveavägen 25, 2 tr. (his). Tel. N. 22 80. Vardagar kl. 10-4, lördagar 10-2. Medlemsavgif i föreningen är en gång för alla: för medlemmar i Svenska Eldbegärlighets-Föreningens kassan Kr. 5,- samt för andra Kr. 10,-. Föreningens tidsskrift signas Kr. 2,75 pr år. (Insk. nr.) Fr. o. m. 1934. Medlemskap i Svc. Eldbegärlighets-Föringskassan befrävar de efterlevande från kostnader och bestryr med den dödes begravning. Ålsta premier.

ÅRSTA

Käskor på till fröentigarna. Årsta och dess verksamhet. Kökare till årens tillhöriga skolor, danshall och restaurang i centrum av Stockholm. På Årsta hot och åter en dans hall och källare. På Årsta finns vacker, rymliga kökare för föreläsning och andra föreläsningar, föreläsningar. På Årsta baka stordåliga smörgåsar en smörgås och smörgås smörgås och vitlösa. 37 hot nyttiga och sälls o. Å R 2 7 4. Småhandelsgatan 20. Tel. 20 27, 20 28. Föreläsningar i Arkivskåpen. Projekt med prisprippt gratis på begäran.

SALONG »SUPERBE»

Jalobergsgatan 6 (inv. Stureplan). Tel. 20 10 06. Specialitet: Permanent ondulering med kallt. Allt som yrkes utövas av erfarne, skickliga personal under individuell omsorgsfull behandling.

Alacogas

dödar absolut vögghyra. Ofarlig för människor. Vi är den enda firma som utför desinfektion med Alacogas. J. W. Svensson, Desinfektionsanstalt. Tegnérgatan 19 • Telefon 209207.

Rättshjälp

10-12 och 1-4. Moderata arvet. Även för mindre bemedel. Bouppteckn. fr. 12 kr. Lösörsköpskontrakt 6 kr. Testamenter 7 kr. samt därmed hänförlig ärenden till samma låga pris. E. o. Hovm.-ot. I. TORNA, Stureplan 13, IV. Tel. 10 35 96. Mott.-tid 2-3, 6-7.

Den 6 Jan. 1934.

Gudlöshetspropagandan.

Genom pressen har gått en upprörd rörelse för den gudlöshetspropaganda, som har förekommit en dag i följeten i en radioutskning på svenska från Moskva. Tidningarna förlas de sig och något annat kunde de knappast göra, ty det gick icke att ropa på förbud och straff, som man gjorde härnär, då några kommunistiskt ansettiska barn i en av Stockholms folkskolor sökte imitera små ryska »gudlösa» barns förfar.

Förbudet, som man då ropade på, var emellertid ett tvveeggat svärd, som det snart visade sig vara bäst att stoppa i skidan, ty förbudet skulle gå ut över onds och goda. Det skulle kunna drabbas söndagskolor, scoutavdelningar, Ungdomens Röda Kors och rykterhetslorens barnstäm. Därför fick det vara, men barnens tilltag spåka i de nya partibildningarnes program. Man tar säkert icke miste om man spar åt intelligenpropagandan österifrån kommer att slösa åttåtilligt motionerande vid årets riksdag.

Men förhånda ryska radioutskändingar kan inte, ty eltern är fri. Rysland är icke ens med i den internationella sammanslutning som delat upp efterhvar i vissa väghänd, där tvorn lämnats varje land och station att göra sin materiella röst hörd i världen. Moskvas uttändarevåg ökar starka. Att överösta dem skulle göra tynden till ett därnåda kaos.

Men är det verkligen den farligaste gudlöshetspropagandan som slungas ut från Moskva? Finns det ett till inpp oss en farligare, fast mindre uppenbar, en mera bestickande?

En bok som händelsevis faller i ens händer strullar upp alla dessa frågor. Det kom strax före jul på Natur och Kulturs förlag ut en bok betitlad Den verkliga Ivar Kreuger, skriven av hans privatsekretäre under de sista tre åren, en herre från Balticum vid namn K. Drachentis.

Författaren förutskickat i sitt förord att hans bok kanske komme att upplästas som ett försök att rentvå minnet av en man, vars brottliga tendent redan för länge sen blivit blottade genom rättsliga undersökningar.

Det är stölvilda samt att författaren ej låter Ivar Kreuger framträda som en iupiskad brottling. Boken, som är skällig och affärslik, fylld av balansräkningar och siffror, rehabiliterar den av den engelska revisionsfirman och svenska åklagaren starkt ifrågasatta affärsbegäv-

ningen hos Kreuger, men den kastar däremot ett obarmhärtigt klart ljus över personligheten Ivar Kreuger. Kanke mot författarens vetkap och vilja. Alla Kreugers goda sidor framträdde tydligt. Han var en ärlig och väluppfostrad och välklädd man. Han älskar blommor, vita orchideer och vackra kvinnor. Han är hjälpsam i stort och smått, aldrig elak och snål. Nytker, skötsam, arbetar intensivt. Hans enastående begävnig av starkt konstruktiv art omnittas väns. Som chej begär han framför allt: icke tänka, icke kritisera och så tytnad och god avtögnig. Han blir därför älskad. Han är ej partimänniska. Han understödjer snarare alla partier. Han har inga fördomar. Han underhandlar med sovjets kommissarier ikälvall som med Amerikas penningturstar och Europas statschefer. Han är en »stor man». När man sedan läser om hans manipulationer med bokföringen, hans förälskalet italienare, hans skrupelfrihet ifråga om medien, är det ändt ingenting som skär sig mot bilden av den förtärlige mannen, som lyckats skaffa sig ett sågott anseende. Vad var det då för led med honom?

Det slående är att i denna som i andra skildringar av Kreugers person finns abstrakt ingenting av intresse. Inlett inre liv. Inga konflikter. Ingen utveckling varken mot ett eller brott. Och målet för hans enorma arbete, strövan och brott? Denna världsomflyttande, händstäckstrust, vad skulle den tjäna till annat än som ett lydigt redskap skaffa — icke ökade försörjningsmöjligheter för människor över hela jorden — utan ökade rikedomar för ett fåtal bestående, som redan hade nog och övernog. Och sådan han själv var blev hans omgivning.

Kan man ej trots alla hans omvittnade goda egenskaper säga, att detta är i egentlig mening en gudlös människa i en gudlös värld.

Blev ej Kreugers lysande, bländande, av allt och rikedom ömskinrade existens en gudlöshetspropaganda av långt större och farigare mått än Moskvas starkaste attacker mot kristna arkunder och sedvöjor?

En bok som denna avslöjar tingens inre sammanhang, har förtärdigt och väl installerat i det vällovliga samhället »gudlöshetspropagandan» är och låter oss samtidigt förstå att den icke kan bekämpas med förbud, åttal och kanoner utan endast med andens vapen.

MÖTESPLATSEN

Radikala Föreningen i Stockholm med omnejd — avdelning av Svenska Kvinnors Vänsförbund — hade torsdagen den 14 december ett talrik besökt årsmöte på Publicistklubens lokal, Stockholm. Efter årsmötetsförhandlingarna vid vilka ordföranden och styrelsen omvaldes,

vidtog en mera festlig del av programmet varvid ordf. dr. Ada Nilsson höll ett stort intresse väckande föredrag om Kvinnoaktens reglering i nutiden. Programmet upptog vidare uppläsning av Karin Schütz — som föredrag Goethes Paria i översättning av Honorine Hermelin — och avslutades med sång av Barbro Hermelin. Efter det av den bästa stämning präglade sammanträdet vidtog gemensamt supé på Rosengrens källare.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00 FOLKUNGGATAN 65 • • 73 37 GOTGATAN 52 • • 333 90

ELLEN JOHANSSON

DAMFRISERING ♦ SCHÉELEGATAN 18 TELEFON 30 715

NORRKÖPINGS STUVLAGER

KLÄDENDEL, Barnhusgatan 4, Stockholm. Ingen butik. Alla inköp o. försäljningar pr extra kostant. Detta orsaken till våra bill. priser.

Handvävnad för manliga och kvinnliga arbetslösa.

Man kanske ännu de gamle, har det gick till, när industrialismen slog igenom. Ut ur stugorna skulle det vara en gammalt och förfärdigt av människohänder, och att äkte det: skap, gjuter, stolar, hemtrevnad och hela det gamla rasket. Maskingömda grejor, divanbott, böffel och andra förmåliga möljonger kom.

Vinden har vänt sig. Handgjärda föremål nu eftertröskas och betelas ganska bra. Nu när inte bara de gamla idoga hemmasteatern i stugorna eller den vinterhalvåret ledigtvissa arbetskräften söker annat — en liten konstant inkomst utan även hela den utnärnade och hjälplösa armé, som den arbetslösa ungdomen bildar, ropar efter var ringaste förtjänst, ha allt flera blickar riktats tillbaka mot hemslöden och det värn den skulle kunna vara nu.

Enligt en utredning från Stockholms stads arbetslöshetskommitté började den 13 november vid Svenska Vävnästinstitut i Stockholm vävskurer för arbetslös ungdom, gossar lika väl som flickor. — Man hade kanske inom institutet håll på kända, att de förra skulle bli förtärliga av flickorna, så blev det, uppdraget för första gången angav två unga gossar, sex flickor, under första arbetsveckan ökades antalet av gossarna till tretton. Institutet har till sina övriga elevlokaler vid Smålandsgatan 17 fogat en ny vävnig, som behlt och ledigt disponeras av de unga vävare; var och en skall här arbeta för egen vinterutrustning.

»Vävs lyser ett enda lutt guddord om den svarta örsörpsen till institutet, när man travat två trappor upp vid Smålandsgatan. Inne i den långa salen, där nu tjugensex vävstolar ligger i full aktion, här besökaren följt intrycket av någon förtärlig övning. Inte så att det finnes så got att samröka på ordningen i denna ungdomsskola, vilken övervakas av en manlig chej, av en institutets textilingenjör och två lärarinnor. Intrycket kommer av vävstolarne. Höga och smala stå de här tätt som träden i en skog — en serligen gamla olika de stora och breda vävare. Inom dem står man ett se förr eller när i gamla gårdar på landet. Det är den av fröken Ingeborg Simonsson i Värmland uppfunna nya handvävstolen, som här utestaltande fått komma till användning. Svenska Vävnästinstitutet har kommit denna låga vävstol att i stor utsträckning övergå till vävare. Inom den vertikala slafkonomen säs rätt medigt och sprigger upp med fjädertryck, den vävande måste stäta alledes rak, slaget blir lätt, efter snutt vävtime kan den lilla vävstolen med väven orubbad lyftas ut i en garderob eller i en korridor. — Nu är boming och väpning för första kursen avslutad. Vävstolarne dunka med framtända. Var och en av de manliga eleverna har genom arbetslöshetskommittén erhållit gratis garnmateriel till ett kostnyttig och en utstreckt, flickorna till en koppelutskidning, ett halvlyttelytt och ett kapplytt. Obligatorisk bild för kursen är tre månader med fyra timmars arbetstid pr dag. Kursen, som ledes av fröken Margit Nordin, är lagd så att de unga vävare erhålla utbildning i olika slags bindningar — en del teoretiskt — i främsta hand förekomma möster till släta och melerade moderna dräkt- och klädningstygger. Underinriktion omfatta vävade materialer, mönsterritning och vävsköri samt varierande praktisk vävning mot sluttet av kursen även för gardin- och möbelyttger. Man vill i allt koncentrera sig på att lära ungdomarne väva just praktisk bruksvara, de mest lättvalda tyger, och man ser främst av allt mot tillämpningsmöjligheterna för arbetet i kommande tider. Man

Märta Liljencrantz

död den 28 december 1933.

Med friherrinnan Märta Liljencrantz, f. Tamm, förtärlig en människa av stora mått, verksam i det sociala och kyrkliga livet, med djupa religiösa och intellektuella intressen. Man kan säga, att en hel församling — Gustav Vasa i Stockholm, vars skolor, fattigvårdsstyrelse och hjälpsverksamhet för övrigt hon ägnat ett intensivt arbete — samlades sörjande vid hennes bär. Därom har vittnats på olika sätt. — Så skriver t. ex. överlären fröken Frida Härner: — »Inom Gustav Vasa församling känner vi förtärligt fullständigt förlorande vid tanken på denna oerhörd stora insatser i det sociala församlingslivet. Men en svårare att bära är sorgen och saknaden vid tanken på vad hennes personlighet betytt för oss alla, här och i långt vidare kretsar.»

Märta Liljencrantz första sociala insats begynte efter hennes makes död 1908. Hon började då att till föredrag och diskussioner i olika ämnen samla män och kvinnor, som inlyttat till Stockholm från hennes barndomshem Fogelstad i Södermanland. Den första föredragshållaren var ett sådant möte var däravare bostadinspektorn Kerstin Hesselgren. Kretsen har sedan vidgat sig och har till den dag som är under namnet »Arbetskräftans» fortsatt sina sammanträden, på senare åren månatligen i Gustav Vasas församlingssal — alltid fylld till sista plats.

Gustav Vasa församlings kyrkherde, doktor Hallberg, framhåller i sin minnesruna, att vid denna sammanslutning gick hennes gärning ut över gränserna för den lokalförsamling hon tillhörde. Dock icke på den denna punkt. »Så var hon, säger han, »så ett sätt för vilket man icke kan nog tacka henne, verksam till förmån för de ekumeniska strävandena genom av henne anordnade, nästan alltid i hennes eget hem hållna möten mellan lokalkyrka och frikyrkliga pastorer och predikanter, möten som märkbart betodrat den ömsesidiga förtärligheten av olika religiösa samfundens medlemmar.»

Ett gripande uttryck för dessa de olika samfundens utveckling var deras representanter, innan skänk stänk till eld-begärligheten. Intet kunde stärkas lika framhått hennes rent personliga insats i arbetet än några enkla och direkta ord från främsningssamfundens, Stridsropeis redaktör Göte Thorne: — »som en syster, ja, som en mor sörja vi henne.»

drömmar t. o. m. här från lärarehåll så högt, att det som en kanske — bland gossarne — betraktas som nödvärdigt tillfälligtarbete i en del fall skall kunna bli helt försörjning i framtiden. Det är inget omöjligt perspektiv. Der här gått för mer än femhundra lathen i Haland — blivit medlem i familjeförsörjning genom väv och stäckning. I Frankrike i de små glada och munter lathenmen i Picardie, där de förmåliga röderyggnas tillverkas, är det allit husfärderna som organiserar vävningen och arbetet i speken för hela sin familj. — Handväven kan mycket väl vara ett manligt arbete. Man önskar inte bara kustumgarngen men livsframgången för de tjuga ungdomarne, som nu i sina första läroslup vid Smålandsgatan. Eva Schmidt.

Kungl. Hovbomberhandeln H. FLATOW Säg det med blockhorl Våsterlångatan 14. STOCKHOLM — Blomsterförsäljning till ino och utlands — Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 11 05 06, 20 21 17. Postgirokonto 549

SÖDERMANLANDS ENSKILDA BANK DEPOSITIONS- KAPITAL & SPARKASSERÄKNING mot högsta gällande ränta. Solidarisik Bank. Grundad 1863.

Nils Simonsson:

Nekrolog över guldmyntfoten.

Så länge guldet ännu satt på sin lagfasta tron, skulle det inte ha lönat mödan att försöka säga den oförblomrade sanningen om det, ty människor-na ha hört så många lärda predikningar om guldet från katedrarna, att de alla flesta skulle ha slagit dövört till för det djärve. Nu då härskaren är störtad i de flesta av sina gamla landarnas, kanske det går lättast att få gehör för en nekrolog över högtidsensamma i dess egenskap av laglig guldmyntfot. Låt oss då försöka vara rättvisna och se enkelt, naturligt och fördomsfritt på den fallne — och på den strax i sin skepnad återuppståndne, ty guldet är oförtrytligt och lever nu ett nytt liv, som renodlad ädelmetall, dyrbarare i pris än någonsin men frigjort från både de lagfasta och de uppståndte egenskaper.

Själva idén med guldet som myntfot var nog god och välsinnad, och kan ju för övrigt sägas ha sina djupaste rötter ända ned i den urgrävt tid, då man bytte bort ett sådesmal mot några sormark, fört att till sedan i en annan stund byta bort dessa mot en ny plög eller ett nytt seid. Guldet blev byttesmed därvid att det var så värdefullt i förhållande till sin vikt, så homogen framt till vilket land det än kom och så förhållandevis outslidigt. Och idén till guldmyntfoten bestod denna: om man till allmän värdemått valde denna för sådant ändamål så lämpliga metall och uträknade ett internationellt pris därpå i de olika myntslagen eller valutorerna och genom i de olika länderna läste fast detta pris vid valutorerna (i Sverige 2400 kr. pr kg. guld, i Tyskland 2700 riksmark o. s. v.) så att säga för all framtid, så skulle man dels ha funnit ett följligt internationellt betalningsmedel, ett utjämningsmedel mellan länder med ojämnt varuutbyte, och dels ett inbördes stabiliseringsmedel, som valutas och därmed även i viss mån för varupriserna. Ty om en prisuppgång, en fördyring på en vara kan sägas vara delensamma som en liten försämring av penningens, valutans, värde; och om denna penning är fastslut vid guldet, som vi nyss sade, och guldet pris är internationellt fixerat i alla valutor, så borde ju detta förankringssystem kunna verka återhållande mot större allmänna försörjningsfall på varor.

Det har det också tidvis gjort och det har varit en av dess mera officiellt beändade sidor. Men, man måste här lägga särskild tonvikt på ordet *tidvis*. Dess- emellan har guldet ibland bestyllts för att t. o. m. kunna göra motsatsen. Detta har förklarats på följande sätt: Trots den lagfasta prifixeringen och fastställningen vid valutorerna är guldet dock oenkligen en vara, vilken som sådan är underkastad den ännu mera grundläggande och obönhörliga lagen om utbuds och efterfrågan inverkan på prishöjningen. I tider av politisk oro eller allmän mistroshet mot andra satts placeringsojekt blir guldet mera efterfrågat och skulle alltså då stiga i pris. Men det är fastslut vid valutorerna, de olika myntslagen, genom lag. Det anses då i sin strävan att stiga draga dessa med sig uppfåt, i förhållande till varupriserna, d. v. s. bringa varupri-

serna nedåt. På så sätt har guldet tilllagts nya indirekta, svärberäkneliga makthefogenheter. Det är nu ej blott den gamle kände mannosenguden, vars bild man har i sin tunga bös, utan här där till blivit en mystisk monetär god, vars tron står i bankernas djupa källarvalv, dit mängdens blickar aldrig kunna tränga för att försöka utforska dess verkliga väsen.

Sånt är emellertid, att guldet ibland vill starta och försöker starta egenrörelse, framför allt vid sådana tillfällen som de nyss nämnda. Då rasslar och rycker det i sina av lagarna smidda bojar, det uppstår guldsgungningar från de för tillfället starkaste och ivrigaste länderna till de andra, och inom landet sker tesaurering (guldmyngning) i stor skala från de spekulativa och de penningkrävs sida. Och en väcker dag blir spänningen så stark och otäck för centralbanken, att den i kompis med staten utan vidare övertrider och bryter sönder guldlagen, nej, förklarar suspensarier på den oviss tid framåt. Och samtidigt läser man genom en ny lag om exportförbud in det egna guldet åter inom landgränserna. Men på de platser, där det till äventyrs ännu kan frim köpas och transporteras bort har det nu fått stiga i pris räknat i det lagöverträdande landets valuta. Och så, det har gjort detta utan att längre kunna beskyllas för att ha skjutit varupriserna i någon motsatt riktning.

Men en, som så ofta ställer till oro och oredda och som måste suspenseras för flera år framåt varje gång guldet vill förflytta sig i horisontal — vilket ju egentligen är en av dess viktigaste missioner — eller i vertikalt enligt naturlagen om utbud och efterfrågan, är det ännu verkliga en eftersträvarvärd lag? Och är den så riktig, att man på den kan byggas så många nationalekonomiska »axiom» som man gjort och på sina håll ännu gärna vilja göra. Läsaren kan själv svara på denna fråga.

Men fins det då något annat sätt att åtminstone så pass långa tider som under guldmyntfotperioderna inarbetas tillbörlig stabilitet i valutans inbördes förhållande till varandra och bidraga till möjligaste städa på varuprisområdet? Ja, och t. o. m. smidigare och gillande under längre tider. Vad valutorna beraffrar, så behöver man vid det här laget inte komma med något oprövat och så som sådant fantastiskt förslag. Sättet fins redan i praktiskt bruk sedan ganska lång tid och består i en staternas fria överskenskelse att genom sina »valutavärdande» institutioner, centralbankerna, hålla sina resp. valutor i ett naturligt, bestämt förhållande till varandra. Det engelska pundet, som delvis av nödvändighet och delvis genom folkets common sense blev föregångaren som avfylling från guldet, har sedan också blivit fedare inom det frist internationalt valuta-block — efter ledaren hittills kallat sterling-blocket — med de skandinaviska valutorna i sin strävan att bli längre rad av anhängare. Och det måste sägas att pundet som ledare är ägnat att inge den största förhoppning om lugn och stabil-

Gemensamma måltidstimmar.

En viktig skolfråga.

Den Sveriges Hushållsforeningens Riksstiftning i höstas satte i gång sin kraftiga aktion i frågan om gemensamma måltidstimmar, började man hoppsamt på denna sak skil bli verkligt även i vårt land. Det är besynnerligt, att vi så länge funnit oss i det nuvarande hant. Enligt en nyfyllen utredning över förhållandena i hortemot hundra städer och samhällen visade enbart folkskolans måltidsträff 69 variationer mellan kl. 9 och 2:15 samt kontor och ämbetsverk 19 variationer mellan 10:30 och 17. I ett antal hem undersökta visade folkskoleklasser i en industristad hade endast 27 % en enda middag per dag med de övriga hade två, tre, fyra och fem middagar! Man har räknat till 257 variationer för arbetets början och slut på 91 platser. Fär siffror behövs egentligen inte.

Vid alla djupgående diskussioner i frågan visar det sig snart, att sammanjämning av skolorna, att det gäller skolorna. Och det kan omöjligt vara i moderns intresse att försvara livsvillkoren för barnen, som redan med nuvarande skolföräro ganska hårt pressade. Låt oss alltså ta upp frågan ur barnens synpunkt.

För närvarande börjar de i flesta fall skolan någon gång vid åtta-tiden på morgonen och har sitt frukostloft omkring kl. 11 till 12:15-tiden, med smärre variationer — jag utgår nu från de vanligaste tiderna i de större städerna. Det betyder tre lektioner före frukostloft, och lärarna vittna ganska enstämmigt om den tredje timmens sämre värde. Man tillägger, hur skulle det då ställa sig med en fjärde lektion, innan ett ordentligt måltid får intagas och en större rast ger barnen tillfälle att koppla av?

Men det är en sådan framflyttning av frukost- eller om man vill kalla det middagsguldet, som man i samfundets namn vill ha! Ty vid tolv-tiden passar det stora mängden kropparbetare att i sig middag, och med god vilja skulle man väl också kunna få annat folk att äta sin lunch.

Skolföränt är emellertid vid närmare undersökning icke så enig, som den först har tyckts. I många folkskolor har man länge prövat systemet koncentrerad lästid med en kortare smörgårsrast inskjuten, för att få sluta hela skoldagen tidigt och skicka hem barnen — en ovidrigt sak, när de ha långa vägar. I en skola i Motala utkast t. ex. ha barnen under den längre rasten genom lärarnas försorg fått

te; engelsmännens honesty betyder här i förening med deras lugna och sega utåhållighet mera än rikedom och guld.

Och vad slutligen beträffar städa på varuprisområdet så förhåller det sig nog så, att en varaktig absolut stabilitet där är lika onatrig som den är omöjlig att åstadkomma. Det naturliga förhållande där är att varuprisvärden sjunker sakta genom tiderna, n. g. så länge det är fred i världen, lugt och stillsamt och oskadligt för producenterna — ty skadligheten beror alltid på hastigheten i rörelsen —

Men när guldet nu är borta som verklig och föregiven fristörare på området, och särskilt om de oberäkneliga amerikanska komma att få mindre inflytande på världsmarknadens prissättning, vilket icke synes omöjligt, så behöver man nog inte hysa oro för någon framtida förstyrning i detta avseende. Snarare tvärtom. Den konsumerande och köpande allmänheten sammangaddar sig aldrig till att starta världssamma rörelser i varupriserna, den är i stället en både foglig och jämn kund. Vad som däremot startade det otäckligt hastiga och oenliga prissättandet på hösten 1929 var av de börskraschen uppskrämda amerikanska spekulanternas basismänövrer på varubörserna — som de företogo sedan de förlorat tron på fortsatt prosperitet under den då närmast framflyttande tiden. Men det är en annan och längre historia, som kanske kan berättas en annan gång.

dricka mjölk i skolan, medan det vid undersökning visat sig, att de med de kortaste vägrarna i stor utsträckning fått choklad eller kaffe — alltså sämre måltidstimmar! Man har också i utredningen funnit, att många skolbarn med nuvarande system knappast på hela dagen få ett måltidslag mad, ty när de komma hem efter slutad skoldag ha föräldrarna fått sin middag och modern kan av annat arbete i många fall vara hindrad att på nytt laga ett ordentligt måltid. Blir det varm-mat, så blir den i regel uppvärmd och sämre i värde än den kylgade. Man frågar sig då: är det icke bättre att barnen i alla fall i skolan sina fyra lektioner före den stora rasten och sedan verkliga få sin kraftiga mat tillsammans med de sina, med sin far, som de eljest kanske icke se förrän mot aftonen, en av uppfostringsynpunkt ödesdigert sak. Förutsättning för de fyra morgonlektionerna är ju att barnen på 15-20 minuter, den borde vara minst 20 min., så att utövning hinner ske ordentligt efter sömngåttningen. Och man frågar med viss rätt: skulle icke den nu skrala tredje timmen vinna väsentligt på införandet av denna rast?

Faktum är ju, att barnen äta slarvigt och flitet på morgnarna, så att de ofta något som slinker ner lätt och fort, men i frukostloftet äta de sig vargar. Blevde första timmen framflyttad till halv nio eller tio, som somliga föreslå, äte de sannolikt inte mer för att utövning skulle användas sina morgnar lika illa som de flesta andra människors i människans medel, att sova så länge som möjligt för nerfällad dagar — medan solen under åtminstone 7-8 månader på året stod högt på himmelen — och sedan i alla fall kasta i sig en knapp mat till i stället. En lång frukostrast på bortåt två timmar skulle icke heller för alltid många medföra större möjligheter till sol och luftinbärande utomhus utan användas till lästliten, roliga böcker o. t. »Risken» att barnen på ut finns ju. Jag säger risken; ty under den slaskiga och snöiga tiden betyder det väta skoldag och byxor med behov av ombyte, som mycket väl kan gå för sig mot eftermiddagen efter helt slutad skoldag, men som säkert blev värdelöst omöjligt att genomföra i frukostloftet — det vet alla mödrar till livliga barn! Ett mycket långt frukostloft skulle alltså endast skjuta fram skoldagen, så att barnen på middagen äta ännu mindre utefter i södder än vad som nu är fallet.

Nej, mycket talar för att låta barnen fortfarande börja sin dag tidigt, äta ett par smörgåsar med pålägg av råa käll, morötter, smet, äpplen o. d. mellan ätten och tredje timmen samt sedan efter den fjärde timmen till familjens stora middagsmåltid. De små skoldag borde då vara helt undanstötta, så att de slappe trasaka tillbaka till skolan.

Men för det verkliga få familjen samlad vid tolv-tiden fördras, att många människors och konversationsfärdigheter, bibliotek, banker, ämbetslokaler, affärer, ju i Stockholm till och med handelen i allmänhet, skulle kunna öppnas vid det tidiga det passera allra bäst för hushållerna att utträtta sina ärenden, sedan de Marat av skolbarnen och ej ännu satt i gång med lunchen och annat hemarbete. Människorna skulle ju allmänt vinna på att få

Prenumerera på TIDEVARVET för år 1934— för Eder själv

och någon av Edra
bekanta. Tidevarvet
utkommer under år
1934 med 47, i regel
fyrsidiga nummer.

Tidevarvet kostar
fortfarande endast
kr. 6.— för helår och
kr. 3:25 för halvår.

Postgirokonto 1544.

Reklamfonden.

Ridevarvet reklamkassa har under de senaste förlutna veckorna fått motlaga ytterligare bidrag på sammanlagt kr. 117.— från 17 givare.

E. A. Stockholm, Maja Häkansson, Jämjöläst — Det kom naturligtvis bli nödvändigt att dö, men för Tidevarvet var det nödvändigt att leva! — Lev, lev, lev och strid, ty det är livet! — S. A. Ericson, S. Kettner, Stora- vreta, T. Lande, Sveg, Magda Bergström, Stockholm — *Tack och gott nytt år!* — Ida Ostling, Stockholm, Karla Kock, Stockholm, S. B. Stockholm, Anna Björkman, Lund, Anna Grönfeldt, Umeå

Med tack för vad Tidevarvet givit under gångna år och med tillit till en god fortsättning! — Svea Sälverström, Stockholm, Eva Hanzen, Linköping — *Ett tack för tålmodigt, ihärdigt och beaktligt arbete för våra idéer och ideal!* — Hanna Nilsson, Örebro, Alma Axelsson, Stockholm, Gerda Moser, Djursholm.

Vår förra redovisning slutade med kr. 1,951:35 från 154 givare. Den sammanlagda summan uppgår alltså nu till kr. 2,008:35, för vilket vi be att få framföra vårt värma och värdesamma tack.

en solttimer mer än nu under en stor del av året.

Låt oss alltså samarbeta för en allmän arbetshöjning vid åtta-tiden och allmän lunch vid tolv-tiden utan att beröva barnen något av den sol de kunna få — vare sig i början eller slutet av dagen.

Maria Tamm-Götlind.

Fredrika-Bremer-Förbundets

BYRÅ

Klarabergsgatan 48,
STOCKHOLM C.
Telefon: 20 48 50, 11-4.

Lämnar råd vid yrkesval
åt kvinnlig ungdom.

11 Jan. Stockholms Borgarskola 16 Maj.

(Förmiddags- och aftonkurser).

Rektorsexpeditionen, Kungstensgatan 4, 2 tr., öppen 10-5 lörd. 10-12, Tel. 33 01 15.

Språklingen. Nybörjarklasser, fortsättningskurser och konversationsfärdigheter i tyska, engelska, franska, ryska, italienska, spanska. Ett gott tillfälle till fortsatta språkstudier eller realskolan eller 3-årig flickskola. Litteraturhistoria å förmiddagstid. Svenska (särskt kurs för utländska), danska. Talteknik o. välbefinn (Manda Björning).

Folkhögskolan: 1-årig huvudkurs å förmiddagstid jämte 2-åriga fortsättningskurser. Aftonstad 3-årig realskola. Stenografi och maskinskrivning för skolans elever.

Inskrivning fr. 8 jan. fr. språklingen kl. 10:30-11:30 t. m. och 8-8 t. m. i Folkhögskolan kl. 7-8 t. m. Läsningen börj. 11 jan. (Slipp ur anmälan!)

Hagar Olsson:

Finsk dikt i svensk tolkning.

Den nyutkomna antologien *Finsk dikt i svensk tolkning*, med Arvid Mörne och den nyligen bortgångna Erik Kihlman som på pärmen, skall säkert hållas med glädje av litteraturvänner även i Sverige. Det står en särskilt värmande glans av tillförsikt och positivitet kring detta verk. Dels ger det oss en påminnelse om att den som verkat med en denna varade, han förutsmåns inte i naturen, hans verk talar till oss, friskt och levande. Dels utgör detta verk ett visserligen lägmått och försynt, men desto mera övertygande vittne i den hetsiga rättningens angående finlandssvenskarnas sinneslag. Varje rad i denna bok vittnar om kärlek, förtjusning och uppskattning; ett vackrare och mera positivt svar kunde en misströdd part inte ha avgivet genom två av sina främsta kulturpersonligheter.

Utgårnas meddelare i föreläsa att diktspråket i antologien främst är betingat av deras personliga smak och att litteraturhistoriska synpunkter endast delvis spelat in. Det märks minsann, är man frestad att säga. Tack vare denna inställning ha översättarna skapat ett personligt och levande verk och inte ett officiellt parandrum. Särskilt gläder man sig åt att den yngre generationen bland finska lyriker, den som nu sitter med utvecklingens roder i sin hand, har blivit så väl och rikligt förtärd. Lauri Villjans, Uno Kailas, Katri Vala, Elna Vaara, Arvi Kivimä, Heikki Asunta — dessa lyriker står för den generation som fötts under vårt århundrades mångtydigt blinkande stjärnor. Man förvånar sig över hur äkta och ren var och en av de olikartade tonerna klinga, hur närvarande dikternas själ är i den svenska tolkningen. Särskilt vackert framträdde de två högt bevägrade skaldinnorna Katri Vala och Elna Vaara — den förras sorgbranda lidelse, den senares lysande grunda. Ökarna hade man sett Katri Valas förebild också med någon av hennes kärva sociala dikter eller med något av de djupa tonande kosmiska akorden — t. ex. Andante religioso. Mot dödens mörka fud stiger Kailas' rollös sköneröv fram i skarp kontrast — Kalypso fänge, brinnande i sidrig stillad åtra, med ensamhetens vålnösa gård som sin sista tillflyktsort: Blott drömmens utgång och dödens finns där tillreds för mig.

Någon livsglad fålang är detta icke; vemodets ton sjunger i olika skiftningar i deras poem och deras skönaste fynd ligger i skuggan av en sorg. Villjans vackra dikt Efter solnedgången är i detta avseende symptomatisk. Det kraftfullaste och måktigaste partiet i antologiens fånglande symfoni är självfallet det för vilket diktarfurstens Eino Leino svarar. Hans odidiga »Helkavirsiä», framsprungna ur den finska folksjälens djup, med klang av urberges-

granit och de mörka vildmarkerstogarnas otjänliga lidelse, ha tidigare lockat till tolkning. Men det har visat sig att deras innersta sköner jute är lätt åtkomlig för främlingar. Den finska prosan har varit en betydande uppskattning i Sverige, men i Leinos diktarvärld har man haft ett ganska dunkelt begrepp om. Arvid Mörne har genom det urval ur »Helkavirsiä» som han presenterar i antologien slagit ett stort slag för det universella geni som har namnet Eino Leino och som framom andra vid sidan av Aleksis Kivi företidit sitt folks stämna i världen.

Tolkningen av sådana dikter som Yermi och Rääkkö Rääkkö måste betecknas såsom måsterlig; den präglades av språklig fasthet och glans, konstnärlig inlevelse och säker stilskänsla. Vi man söka med lycka och lykta efter svaga punkter kunde man peka t. ex. på den osäkra utformningen av Yermis stisa trotsiga ord angående de hårdare tider som må randas. Ett är emellertid särskilt här ges prov på Leinos dikt i inspirerad omändning.

Aven L. Onerva, skaldinnan som är därtill och modigt stod vid Leinos sida i hans kulturkamp när sletet var ungt, framträdde lyckligt som sin fina lyriska egenart. Denna generation har för övrigt en representativ talesman i Koskeniemi som intar ställningen av poeta laureatus. Bland de äldre äro att nämna Juri, Erko, Kransu samt av nu levande Manninen och Larvi-Kyösti. Vad Kivis underbara överjordiska sång »Tuonen lehto, önen lehto» — mitt hjärtas sång — beträffar, måste man ännu en gång konstatera att den glömer sig och drar sig undan i sin bemägenhetsfulla innerlighets slöja. Det skulle då vara att den gav sig i en benädd stund, kanske i en äldre rimlös form.

Det är mest sällsynt glädje man ser denna bok ut i världen. Guds genier ha hägrat dess tillblivelse, gods andar komma säkert att följa dess vidare färd. Föremåls stilkost är genomgående dess prägel, förtjusning för dikternas intima skönerhet dess änd.

Arvid Mörne och Erik Kihlman: Finsk dikt i svensk tolkning. Holger Schildts förlag. 5:—.

Då en kvinnlig präst

enligt vad som uppgives i Aftonbladet, i Skottland nyligen fick en son, uppvädd denna en sådan indignation bland motståndarna till det kvinnliga prästämbelet, att man förttrade hennes avskedande från betalletigen. Kyrkomyndigheterna förklarade emellertid gossen välkommen i den kristna församlingen och framhöll härledelsen såsom helt naturlig. Saken är icke desto mindre uppväckt en ivrig diskussion. Som tidsdokument är den betecknande.

skådebanan

Organ för

Riksteaterns Publikorganisation.

Landets förtämda tidskrift för teater, musik och film.

Utkommer med 20 riktt illustrerade nr per år 1/9-31/8.

Prenumerationspris endast kr. 6:— per år.

Prenumeration sker bäst genom inbetalning av gifveten till postgirokonton nr 2426.

Medlemmar i Riksteaterns Publikorganisation erhålla tidskriften kostnadsfritt.

Medlemskap kostar endast kr. 3:— per säsong 1/9-31/8.

—

Riksteaterns Publikorganisation.

Organisationscentralen "Skådebanan"

VASAGATAN 38IV STOCKHOLM

eller per tel. 20 96 11 och 20 77 34.

Dikter

ur "Finsk dikt i svensk tolkning".

Eino Leino. Legend.

I svanens tid, om sägen talat sant, till Finlands arma bygd vid världens kant anlände Herren Gud och Sankte Peter, på spänig ställe efter sevärhet.

Vid sandets mynning stod en hängbjörk till.

De satte sig med ryggnarna mot trä. I sommarkällens vita dröme skogen, men Peter knorrade, sin vana trogen:

»Besinna Herre, vart du släpar mig! Här finns blott brätten, stenar, knäppt och smig.

Ett nödväxt folk på usla åkrar trampar, och frukten, som bestås, är här och svampar.»

Men Gud vid Peters jämmer smög blott: »Klimatet kunde vara mindre trätt, och allt, som växer, raska på med farten, men folksket hjärtligt är av rätta arten.»

Så sade Gud. Hans öga väntigt log. Och se, ett sällsamt sken krän vattnet drog

och bédmarken vek från kärna stränder och tjälens smalt i kärr och svejdeländer!

Och Herren gick. Med honom Sankte Per. Men den som sitter under björken här, för se ibland i blida sommartrider, hur Herren leende på vattnen gårdig, A. M.

L. Onerva. Elden och järnet.

A v elden hetsat järnet ber sin bön: — Hör upp, hör upp, jag brinner, glöder redan!

Men elden svarar: — An är knapp du färdig,

än är du nackstyv, fastän röd av svedan, du måste smälta ned och bliva vitt, och varda genom smideseldens brand till vax i mästarns hand.

Som järnet elden ber, så mänskan livet: — O, hjälp mig, rädda mig från städets smärta!

Och livet svarar: — An är knapp du färdig, så glöddjärnstyvt är än ditt hårda hjärta, det måste smälta ned och varda vitt, ett sotblankt stål som tolkar Segrnas bud, ett svärd för Herren Gud. E. K.

Uno Kailas. Martyrsång.

J ag ser dem bortom tid och rum: stenade, korsflöta, på bålet och giljotinen framför gevärspiporna och i de elektriska stolarna.

De bära alla en grå fångdräkt eller en brokig kåpa. Och soldaterna kasta loitt om rovet. De måste dö, fört att vi skulle leva.

Se — de lysa: de äro kolet som bär eld från själ till själ, de äro tackan som upplyser tidernas svalg,

de äro kopparornen och blodtecknet på dörrposten och regnbågen över syndaloden.

Deras blodiga livssväd är outtömlig. De jordas i mänsklighetens sköte, i kommande tiders famn. E. K.

Katri Vala. Gud och jag.

H ela dagen har jag blidträtt i böckerna: två stora böcker om blommor och fjärlar och guldskalbaggar.

Jag höll andan inför deras skönerhet. Och står jag höjde på huvudet, stöd på Gud, bakom mig,

blickande ned på böckerna över min skuldtra,

och plötsligt älskade jag dig. »Du var visst mycket ung», sade jag. »du skapade dessa varser?»

Blev du icke glad, när de, strålände som ädelstenar

och mördnat guld, med ett lätt lilt prassel blevo till mellan dina kunniga fingrar?»

Hur mycket onyttigt och skönt har du icke skapat!

Till sitt skapande av mänskan och mänskan skapade mycket fullt och dumt:

sambällen, försvarsverk. O, vi äro så trötta på allthop!

Ack, att du ännu vore ung och just nu hade gjort Mommorna och fjärlarna och guldskalbaggarna och kom till mig hemlighetsfullt och strålände

och tog mig vid handen, som en stor broder fattar sin sammet i lilla systems hand,

och förde mig att beskåda ditt verk! Så mina ögon skulle bli stora av häpnad! Och du vore en smula stolt!

Jag betraktar alltjämt mina böcker. Och du, Gud, blickar ut i det vida och smälar sorg.

Minns du den tiden du var sjudande ung? A. M.

Elna Vaara. Morgon.

D et är en tidig morgon. Jag vaknar — och barnet med.

I rosa och blått över kullen styr en sky på sin himmelsled. Det har snöt och vita, tunga, de sviktande träden gunga i den svepande vindens fäng. Med yrkarna ögon vi båda se ut genom rutan och skåda vinter och soluppgång.

Och morgonen löder ett under, lika nytt i dag som i går. O, leenden jämt på din barnman som sippor plocka jag förl! Som vinden för trädet, när stilla det vaggas, är för den lilla kärast i världen jag. Så fridfullt min levnad är vorden som skynas flykt över jorden på vinterns första dag. A. M.

Karin Boye: Merit vaknar.

K arin Boyes sällsynt inspirerade och personligt ursprungliga lyrik, född ur en inre upplevelse så stark, att dikten stundom skälvor som en spänd sträng, har en ton av ädelstenars hårdhet. Hennes mest berömda dikt, »Förtörelse», besjänger den okuvliga kampen för inre frihet, frigörelsen ur det stenade och döda, den tappra vandringen vidare mot nya öden, ny kamp. Samma motiv bildar grundrinnigen i hennes nya roman, *Merit vaknar*.

Romanen tecknar en ung kvinna, Merit, som levat i ett sällsynt lyckligt äktenskap. Mannen, Sune, dör plötsligt, och Merit sjunker ner i en sorg, som liknar en dvala, en inre förlämnung. Mekanism utför hon sitt arbete, men ännu efter tre år är hon helt fången i det förtullna och fruktat allt, som vill rycka henne ur bedövningens relativt smärftiga dvala och automatiska stehet. En dag träffar hon emellertid på en bjudning en man, Håkan Willer, som märker, att hon mitt i sällskapet är isolerad, liksom omgiven av ett luftlöst rum. Han närmar sig henne, och mot sin medvetna vilja drages hon in i hans liv.

Han står mitt i en svår konflikt. Han älskar sin hustru, Ruth, en karaktärsfast, fördrande, rättlinig natur, men han är också djupt fästad vid en kvinna, som utan krav ger honom vad Lawrence kallade »en kärlek, som är som en sund sömn, ett bad i det eviga och oförstörbara livets djupa och strömmande flod — en vila vid egetens hjärta. I denna konflikt söker han egenomligt hög hjälp hos Merit. Hennes eget liv har då redan börjat vakta i sina grundvalar, emedan hon fått veta, att hennes man begått ett försöksningsbrott och dolt det för henne. Plötsligt står Merit inför en mängd problem, som tvinga sig på henne och rycka henne ur hennes dvala och förtörelsen. Kan man älska även den, som stult och ljuga? Frågar den som älskar, om den älskade är värd att bli älskad? Bör Håkan Willer ta ut för sin hustru, att han har en medhustru, som ger honom ombärliga gåvor? Frågorna kunde mångfaldiga. Boken lämnar rikliga utslag till diskussioner om rätt och orätt i fråga om sanning och kärlek.

Under det att Karin Boyes lyrik ger ett fullödigt uttryck åt både känslans lidelse och tankens klarhet, är det i denna roman mest tanken, den sökande och provande, som kommer till synes. Hennes sätt att hålla upp gåringar och frågor mot ljuset för att kunna se fläckarna påminner mig om Ellen Keys ord, att en handling, som stör personlighetens still och går under dess nivå, i årtal kan gräna em, såsom ett feilugg i marmorn grämen bildhuggen. Älvar, reghet, rättvisa och tapper kampredskap känneteckna denna bok liksom Karin Boyes övriga författarskap.

Emy Ek.

Bland

tidevarvets

mest anlitade boktryckerier står

Zetterlund & Thelanders

fortfarande bland de främsta

RADIKAL prispolitik, kort leverans tid och gediget utförande garanteras våra kunder.

STOCKHOLM
SKEPPSBRON 40 STOCKHOLM
TELEFON. 23 11 80 (VÅXEL)

En god berättare.

Sigrid Boo: Livhanken.

När man vänder på Sigrid Boos sista bok »Livhanken» som på bildsätt hennes porträtt och låser däröver: »På popularitetens finnar. Det är stora ord och det är inte utan att man vid läsningen av boken får en hisnande känsla av det hopp som Sigrid Boo vägar att låta, i det att hon med ett så stort släkt allt det som förut ledde henne upp mot dessa höjder och givit sig in på en helt annan väg. Om denna väg också leder upp mot popularitetens finnar är väl tveklöst underkastat, men säkert är att den leder henne närmare skönlitteratur.

Det är en helt annan Sigrid Boo som vi möter i denna bok om en ung kvinnas liv på ett lungostsanatorium. Här är inget ruttsigt liv, ingen köshummer, inga jaktakter, och inga pigga överraskande förfäddnader. Var och en är den han är och kämpar för att få vara det — åtminstone ännu en liten tid. Vi får följa en kår på det norska sanatoriet Fortuna på Forten — människorna är inte fullt lika klara, de flesta av dem förblir stalfigurer. På ett undantag när — Signe Rafen, hennes hjältinna. Här blotas en ung flickas innersta irrgångar från förtilvan, hopp och misärklighet till hennes sista lilla försök till hjälmlösdigt begärande av föd. Men det är en svag och vacklande seger med en fladdrande liten glimt av lyckan som slutpunkt. På det stora hela taget gör boken en inte

glad. Och det är nog inte meningen heller. Det är beaktande att när en historik en gång uppbör med att vilja roa — så gör hon det grundligt. Men därmed skall inte vara sagt att boken är rolig att läsa.

Bokens hjältinna har inte något av hjälteglansen över sig, det måste man hålla Sigrid Boos riktning för. Signe Rafen är trampen, fördrande och kritisk. Men hon vinner vid hennes bekantskap, man trivs med henne och menar saktat att se på saker och ting, och hon växer till ett helt människans under bokens gång. Det som är minst tilltalande och många gånger mest tröttsamt är hennes ständiga uppsalade med det eget jaget. — Är det minnet ett nödvändigt utvald sanatorie-skildringar? I Thomas Menns »Zauberberg» tynger det boken och i Sven Stolpes »I ödöns väntrum» är det ibland knappast till att utgård. Men är det så förtärligt sådana förtärliga? I denna bok är vår riktning hos lungläkarna på kontinenten att inte i första hand vilja skicka folk till sanatorier. Inte av hänsyn till lungorna utan av psykologiska skäl...

Men även om egocentrismen gör samman med bilden så har Sigrid Boo inte som så många författare i land med dessa rätta mått och takt. Trots sin goda grepp om verkligheten brister hon ibland i sinne för proportioner. Jag minns t. ex. att jag i hennes första bok protesterade mot att lycka att det var så märkvärdigt att en bildad flicka gör plats som berättare till en opolitiskt sådana förtärliga? I denna bok är vår riktning hos lungläkarna på kontinenten att inte i första hand vilja skicka folk till sanatorier. Inte av hänsyn till lungorna utan av psykologiska skäl...

Reformernes "Konge Amanulla".

England och Afghanistan.

Ellen Hörup och Keron Bose på promenad.

I nedanstående artikel om den afghanske konung Amanullas och hans efterträdare ödes skildrar den kända danske journalisten Ellen Hörup ett av den europeiska kolonialpolitikens offer. Fru Hörup, som är ett litet år varit utrikespolitisk kronikör i danska *Politiken* är specialiserad på indiska förhållanden och numera redaktör för den danska tidningen *Indians Væner*. Då Tidvarvet hämtat har glädd föreställa Fru Hörup för vår läsekrets sker det i förvisningen om att hennes *opprethet* och *synpunkter* på det utrikespolitiska området skall intressera även svenska läsare.

Sandheden om Afghanistan vil overraske de fleste, der har læst de beretninger, der i dag udsendes af England efter gaaset igennem hele Verdenspressen.

Kongen af Afghanistan Nadir Khan blev den 8de November myrdet. Han er, som telegrammerne lyder, blevet smædet for nationen, myrdet af en forræder. Hele nationen søger og leder sin troskab gaa over på hans søn.

Nadir Khan var den reformerende kong Amanullas overgeneral. Amanulla selv var søn af Habi Bulla, der kaldte sig emir og var Englands ven. Imod en vis aarlrig sum overlod han England at bestemme Afghanistans udenrigspolitik. Men da Amanulla blev regent, var venskabet med England forbi. Han kaldte sig kong og begynte reformer land det. I 1919 sejrede han i den engelsk-afghanske krig og overtog selv landets udenrigspolitik. Afghanistan skulde være et frit land og med præstevælde og gamle fordomme skulde det være forbi. Han sluttede forbrødet med Frankrig og Rusland og vestens fire lande og rejste saa til Europa for at studere de landes institutioner.

Imens var Nadir i Frankrig, og det var nogen uoverensstemmelse mellem ham og kongen. Og imens arbejdede England i Afghanistan. Ved en energisk propaganda i samarbejde med mullaerne lykkedes det dem at vælte stemningen mod Amanulla. Kongen var imod religionen, kongen blev påvirket af vestens daarlighed, og dronningen gik tilsløret om mellem alle vestens hedenske mænd. England sparede sig ikke. De fabricerede endogaa postkort, med den utidskrænkende tekst: »Nadir Khan er død. Kalkutta for at paavirke den lille afghanske koloni der.

Da kongen kom hjem, var stemningen imod ham. Mullaerne kom i deputation og forlangte, han skulde standse reformarbejdet og skille sig af med dronningen, der ikke fulgte profetens bud og gik med slør. Støttet af mullaerne og enkelte pengefulde investorer blev Bachal Sakot, slægtsdønnen som han kaldtes, oprør. Amanulla abdicerede, og slægtsdønnen opkastede sig til hersker. Amanulla forlod landet, og Bachal Sakot regerede som den slægtsdønnen var.

Afghanistan er et stort land med en kraftig, krigersk befolkning, der med vest grænser til Persien og med syd og øst til britisk Indien. Det er af den aller største betydning for England at være herre over udenrigspolitikken i dette land, der støder op til det urolige, gærende, misforføjede Indien.

Om Toscanini.

I anledning af Toscaninis besøk i Stockholm har jag erhållit ett brev från skådespelsförfattaren Louis N. Parker, som skriver om den store artisten: »Jag har hört Toscanini många gånger och jag delar eder hänförelse för honom. Han är den underbaraste anföraren i det närvarande, kanske också i det förflytande. Nikanch kommer antagligen närmast efter honom. Richter och von Bülow voro stora, men saknade Toscaninis charm. Detta, tror jag, är det mest utmärkande för denne man. Men härmed förenar han ovanlig kraft. Jag har hört honom i Bayreuth anförda *Meistersinger*, *Tannhäuser* samt *Parsifal*. Dessa tre verk belysa hans finaste egenskaper: *Meistersinger* bredten och styrkan, *Tannhäuser* romantiken, och *Parsifal* hans sällsynta förfining och etersiska andlighet. Han är den mest häpnadsväckande karnalög anföraren som någonsin funnits. Och hans personliga magnetism är mirakulös. Även i Bayreuth, där anföraren är osynlig, kändes hans personlighet svämma genom hela salen. — Det är verkligen stortartat av Er kung att så värdigt erkänna Toscaninis storhet. Jag gissar, att andra konungar följde hans ädla exempel. Ni ha en verklig kung. Jag gratulerar Er.

Sedan man hört Toscanini finner man alla andra anförare tråkiga. Att höra honom är att upptäcka all konstns innersta väsen.»

Nuigen tid efter vendte Nadir tilbage fra Frankrig. Han erklæred, han vilde kæmpe for Amanulla, og folket, der var led og ked af Bachal Sakots regime, sluttede sig til ham. Nadir sejrede over slægtsdønnen, og England støttede Nadir. »den beskedenes, der glemte, at han havde kæmpet for Amanulla og gjorde sig selv til konge.

Det første Nadir Khan gjorde var at sende bud til Amanullas forrevne tilhængere, at de trygt kunde vende tilbage. De skulde blive vel modtaget. Da de kom, lod han dem alle myrde. Det kaldtes i de engelske telegrammer, som hele verdenspressen oprykkte, at et komplot mod Nadir Khans liv var blevet opdaget, og misdærerne hængt. En student myrdede Nadir Khans broder i Berlin og erklærede sig tilhøder af Amanulla, og Nadir Khan endte under hele sin regeringstid i Amanullas tremaskradsvenlige tilhængere at slaas med.

Alt reformarbejde indstilledes. Det kaldtes i telegrammerne, at den »kloge Nadir Khan» undlod at »gentage Amanullas fejl». Støttet af England og mullaerne »opprettede han lov og orden i landet. England havde nu sikret sig sin indflydelse og skyndte sig, da »smærtydeligt blev myrdet, at fastslaa, at »det taknemlige Afghanistan havde overført sin taknemlighed og troskab på martyrens søn» — at det stakkels land ikke skulde faa tilbagegald i retning af uafhængigheds og reformernes konge Amanulla.

Maad v. Sleværn.
Ellen Hörup.

En vägbrytare.

(Forts. fr. sid. 1.)

en oerhört intressant och händelserik tid: omläggningen av lönera, arbetsindivider, hela den tekniska utvecklingen, som säkerligen till sin genomgående art kan jämföras med utvecklingen under början av 1800-talet, när hennamodern industrin övergick till fabriksindustrin. Denna utveckling har visserligen varit på gott och ont. Men inte minst när det gäller de kvinnliga industriarbetarna kan man påvisa stora förändringar till det bättre. Med förbättrad organisation, bättre löner, förkortad arbetstid ha de fått större möjligheter till utbildning, möjligheter att leva, äta och bo bättre. Och därmed har följt större arbetsförmåga, bättre hälsa och större duglighet. Skillednaden mot de förhållanden som förekom bara för omkring tjugo år sedan är avskräckande. Med dessa förändringar har också klasskillnaden mellan utövarna av industriarbete och annat arbete, som rådde ännu för flera årtionden sedan, försvunnit.

Antalet kvinnor i industrin har ju under dessa år starkt tilltagit, fortfarande överskrider Hesselgren. Vissa yrken ha övergått från att vara manliga till huvudsakligen kvinnliga. Men man kan tydligen spåra en bestämd uppdelning mellan manliga och kvinnliga yrken. Också inom de blandade industrierna är utvalda gränser mellan manliga och kvinnligt arbete skarp framträdande. Tag t. ex. ständetsindustrierna. Där finner jag kvinnorna vid aktstillverkningen, askylindningen och paketeringen. Man skulle aldrig tänka en kvinnlig arbetare exempelvis vid stöcktilverkninng och plantillverkning — det är människans område. Ett undantag från denna regel utgör textilindustrin som är ett i verklig mening blandat yrke.

Froken Hesselgren påminner slutligen om de perioder av vår arbetslöshet som drabbade kvinnorna — särskilt i skog- och textilindustrierna — strax efter kriget. Det var svårigheter som framtvängde albehanda försök att finna nya utbildnings- och förtjänstmöjligheter. Då organiserades skogsplantering, blåårsplantering, matsverigering, rovensning. Även om man tyckte att allt höj och till största samman, innebar säkerligen dessa år en intensivt arbeten en värdfull möjlighet att komma förhållanden in på livet och uppnå det nödvändiga samarbetet med olika grupper.

Sedan denna tid har arbetslösheten jämförelsevis lidit berört kvinnorna. Därmed är dock inte sagt att de undsluppit sin del av de svåra tiderna. Men kändedom om den personliga intresse med vilket froken Hesselgren därtill i arbetet för olika hemgårdar och utbildningsanstalter och andra såväl statliga som icke statliga institutioner på det industriella området, kan man vara övertygad om att hon icke släpper arbetet på att söka finna fortsatta utvägar inom detta betydelsefulla verksamhetsområde.

Vad kommer att hända

i böckernas värld

1934?

Ingenstans kan ni följa med litteraturen så bra som i

BONNIERS LITTERARA MAGASIN

Pris per helår 9 kr.

Följ de två bundsförvarnarna i kvinnornas strid för ett rättfärdigare samhälle.

Tidevarvet

varje vecka. Helår kr. 6.-

Morgonbris

varje månad. Helår kr. 3.-

Prenumerera

Tidevarvets exp. Trievaldsgr. 2 m.
Morgonbris exp. Västmannagat. 21, Stockholm.

Förtjäna pengar!

Klipp ur nedanstående beställningsedel. Inläm odyrt namn och adress, och såväl oss dessamma i öppet brev, så sånda vi i Eders

GRATIS prover och arbetsviljor. Lämpligt tvålsläppte. Frank, tippat brev 3 öre. SAXON & LINDSTRÖMS FÖRLAG, Svanavägen 88, Stockholm.

Namn:
Adress:
Postadress: Tidev.

Senaste nytt!

Handmålad lampskärm på särskilt preparerad oljefukt utföres på beställning i alla storlekar och modeller (valfräa mön.) exempelvis egna villkända plåster o. s. v. Rullgardiner mållas. Anmätningsföres.

K. W. Lindbergs Konstateljé
Regeringsgatan 50, 1 tr. ö. g. n. b. Tel. 206228.
STOCKHOLM.
Förtägnis från landsorten bevaras omg. Ombud antagas å plåster, där vi ej äro representerade.

Viggyholmsskolan

INTERNATSKOLA FÖR GÖSSAR OCH FLUCKOR.

Viggyholmsskolan vill i sitt arbete söka ta hänsyn till de olika elevernas begåvning, arbetstakt och intresseriktning.

Skolan består av en lyraårgångsskola (förberedande klasser) samt en årlig följande årlig skola, svadst att skicka en skolin medborgerlig utbildning. Elever som skola gå vidare till akademiska studier kunna ännu två år på slutexamen, övriga elever kunna ankynta till skolor för vidare praktisk-teoretisk utbildning (tekniska, merkantila eller praktiska skolor).

Såväl gössar som flickor skollas från nybörjarstadiet. Skollas är belägen vid Stråva Värtan, ca 2 m norr om Stockholm. Vårterminen börjar den 17 jan. 1934. Prospekt gesom undertecknad, adr. Viggyholm. Tel. 46.

PER SUNDBERG.

